

המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים
المقر للتربية المدنية وللحياة المشتركة

23 שנים לרצח יצחק רבין מערך פעילות לתלמידי כיתות י-י"ב

"לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי"

מבוא

השנה אנו מציינים עשרים ושלוש שנים לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין. רצח יצחק רבין היה נקודת שבר בחברה הישראלית, ויום השנה לזכרו הוא זמן לחשבון נפש והזדמנות לשיח על אודות האחריות המוטלת על כל אחד מאתנו לעיצוב דמותה של החברה הישראלית בהווה ולמען הדורות הבאים.

למנחה:

מערך הפעילות המוצע מלווה בכרזה ומיועד לתלמידי כיתות י-י"ב. המערך שלפניך הוא מודולארי ומאפשר לך להשתמש בחלקים התואמים את תפיסת עולמך, את אופייה של הכיתה ואת המשאבים העומדים לרשותך (זמן, משאבים טכנולוגיים וכיו"ב). ניתן לקיים כל אחד מהחלקים כהפעלות עצמאיות. בכל מקרה מומלץ להתחיל בפעילות הפתיחה המבוססת על הכרזה.

הפעילות שאבה את השראתה משני נאומים של ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין שבהם הוא הדגיש במיוחד את תפקידו ההיסטורי של הנוער ואת מרכזיותו של ההון האנושי בישראל כמנוף לקדמה, למצוינות ולהטבעת חותם: הנאום הראשון נישא במרץ 1994 בוועידה התשיעית של הנוער העובד והלומד, הנאום השני נישא ביוני 1994 באוניברסיטת חיפה בטקס שבו קיבל רבין תואר ד"ר לשם כבוד. הפעילות מעודדת את המשתתפים לדון בדמותה של הקהילה, החברה והמדינה כפי שהם היו רוצים לראותה - זו חובתם וזו גם זכותם כאזרחי העתיד במדינה יהודית ודמוקרטית.

מבנה המערך

חלק א' - מדרש כרזה - דיון מונחה בכרזה שעוצבה לציון עשרים ושלוש שנים לרצח יצחק רבין.
חלק ב' - "לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי" - טביעת האצבע שלי.
חלק ג' - יצחק רבין - להטביע חותם (פעילות הרחבה והעשרה)
חלק ד' - טביעת האצבע הישראלית: 70 שנים של רוח ישראלית, של התגשמות חזון הנביאים והישגים משני עולם (פעילות הרחבה והעשרה)

המשך המבוא - בדף הבא.

מטרות:

- התלמידים ידונו בכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה-23 לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין ויבררו מה היא אומרת להם.
- התלמידים ידונו באפשרויות העומדות בפניהם כבני נוער להיות שותפים בעיצוב דמותן של הקהילה, החברה והמדינה.

עזרים:

1. צילום מוגדל של הכרזה
2. מקרן ומחשב מחובר לאינטרנט
3. קטעים מנאומיו של יצחק רבין- בוועידה התשיעית של הנוער העובד והלומד ובאוניברסיטת חיפה
4. נספח "לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי" (כמספר תלמידי הכיתה)
5. ["מרוח לחומר"](#) - סרטון חדש בהפקת מרכז יצחק רבין, על ה-D.N.A הישראלי.

חלק א

דיון בכרזה שעוצבה לציון 23 שנים לרצח יצחק רבין

המורה יאמר:

אנו מציינים היום עשרים ושלוש שנים לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין שנורה בגבו על ידי מתנקש יהודי בסופה של עצרת המונים שהתכנסה תחת הכותרת "כך לשלום, לא לאלמות". מדי שנה בי"ב בחשוון אנו זוכרים ומזכירים את הנרצח ואת הרצח, אנו משוחחים על אודות החברה הישראלית ומנסים לברר לאן מועדות פניה ומה תפקידנו בעיצוב דמותה ועתידה.

תרגיל פתיחה:

המורה יחלק פתקים לבנים לכל המשתתפים ויעביר ביניהם כרית דיו. המשתתפים יטביעו את חותם הבוהן במרכז הפתק ויציינו בצד אחד דברים שהיו רוצים לשמר ובצד השני דברים שיש לדעתם לשנות במעגל האישי, הקהילתי והחברתי-מדינתי. בתום הסבב יאפשר המורה לתלמידים המעוניינים לחלוק עם חביהם את בחירותיהם ולציין מה היו השיקולים לבחירה.

מדרש כרזה

המנחה יציג את הכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה - 23 לרצח יצחק רבין באמצעות מקרן או על ידי תלייתה במרכז הכיתה / על גבי הלוח. שאלות לדיון:

- מה אתם רואים בכרזה?
  - מה המשמעות של טביעת האצבע לדעתכם?
  - אילו תחושות הכרזה מעוררת בכם? מדוע?
  - איזה ערך מבטאת הכרזה בעיניכם?
  - כיצד תורם הכיתוב להבנת הערך שאותו מבטאת הכרזה?
  - כיצד תורם העיצוב האמנותי להעברת המסר?
  - מהו לדעתכם הקשר בין הכרזה ובין יום הזיכרון ליצחק רבין?
- לאחר הצגת הכרזה והדיון בה יכולים המשתתפים להדביק את הפתקים האישיים מסביב לה.

סיכום

בליל י"א בחשוון תשנ"ו, 4.11.1995 נרצח יצחק רבין. יצחק רבין הטביע את חותמו על המדינה והחברה בישראל - הן בחייו, בעשייתו למען החברה והמדינה בתפקידים השונים שמילא, והן בחותם שהותיר לאחר הירצחו שילווה אותנו בעתיד כחברה וכמדינה ובציווי לעשות כל אשר ניתן - בחקיקה, בחינוך, בפעילות חברתית - כדי למנוע רצח פוליטי נוסף.

חלק ב

לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי: להטביע חותם בעולם

למנחה:

ניתן לקיים את הפעילות המוצעת בהמשך לפעילות הפתיחה סביב הכרזה.

פתיחה במליאה

במהלך הדיון בכרזה עסקנו במושג "להטביע חותם" או "להותיר חותם". דיברנו על הקשר בין הטבעת החותם לבין חייו של יצחק רבין, שהקדיש את חייו מאז היה נער לפעילות עבור ארץ ישראל, מדינת ישראל והחברה הישראלית והשפיע רבות על דמותו. בפעילות זו ננסה להבין כיצד אנחנו יכולים להטביע את חותמנו על המציאות. חתן פרס נובל לכימיה, אהרון צ'חנובר מישראל, אמר בראיון עמו כי אביו חינך אותו לאור העיקרון ש"אדם אינו רשאי לעבור את העולם מבלי להטביע חותם". הוא סיפר כי הרצון שלו להצטיין, לחקור ולגלות, להגיע להישגים הושפע ללא ספק מהעיקרון לאורו גדל.

המנחה ישאל: מה אתם חושבים על המשפט? האם אתם מסכימים אתו? מה משמעותו?

במליאה:

המנחה יפזר בכיתה את ארבעת הציטוטים הבאים:

- "מטרתם היחידה של החיים היא להיות מי שאנחנו ולהיעשות מי שאנחנו מסוגלים להיעשות" (ברוך שפינוזה, פילוסוף יהודי הולנדי)
- "אם אתה מתכוון להיות משהו שפחות ממה שאתה מסוגל להיות, סביר להניח שתהיה אומלל כל ימי חיךך". (הפסיכולוג המפורסם אברהם מאסלו)
- "אני מאמין שהחיים בעיקרם אינם אוסף השעות והימים בין לידתו של אדם למותו, אלא התוכן שאנו יוצקים לתוכם. הביטוי היותר חזק של היקום איננו זרימת הזמן לאורך חייו של אדם, אלא אוסף החותמות שהוא מטביע על הסובבים אותו מכוח אישיותו" (יוני נתניהו, מפקד סיירת מטכ"ל בעל אות המופת, שנהרג במבצע אנטבה)
- "אלוהיי... כל אותו הזמן הבלתי מוגבל שמעולם עד שנוצרת, ודאי לא היה דבר בעולם שהיה צריך לי. כי אם הייתי חסר בשביל איזו תכלית והשלמה, הייתי נוצר. וכיוון שלא נוצרתי עד אותו הזמן - היא אות, שלא הייתי כדאי עד אז להיבראות, ולא היה בי צורך כי אם לעת כזאת שנבראתי, מפני שהגיעה השעה שאני צריך למלא איזה דבר להשלמת המציאות" (הרב קוק, פוסק, מקובל והוגה דעות)

שאלות לדיון:

- לאיזה מהמשפטים התחברתם במיוחד? מדוע?
- האם אתם מסכימים עם ההנחה המשותפת העומדת בבסיסם? הסבירו

משימה אישית במליאה

המנחה יבקש מכל אחד מהמשתתפים לבחור שתי דמויות שהותירו, לדעתו, חותם משמעותי על המציאות (אין חובה לבחור בישראלים דווקא, ניתן לבחור גם באנשים שאינם בין החיים) כל משתתף ישתף את חבריו בבחירה אחת מתוך השתיים שביצע, ויצייג את שמו של האדם בו בחר ואת האופן שבו אותו אדם הטביע חותם.

במליאה:

המנחה יתלה/יציג על הלוח את דברי הרב נריה:
"בבני הנעורים טמון מזלה של האנושות.
בכל פעם מופיע על במת החיים דור בן-עשרה
השואף בכליון נפש לאידיאל
ומנסה לשבור את דלתי גן-עדן הנעולים.
יש להציל את האנרגיה של בני הנעורים
וליצור ממנה יצירת תמורה והתחדשות".
(הרבה משה צבי נריה, מתוך "מן הפנקס הפתוח")

שאלות לדיון:

- כיצד רואה הרב נריה את תפקידו של הנוער? האם אתם מסכימים עמו? הסבירו
- אילו תנאים לדעתכם דרושים לכם / לחבריכם כדי להוביל שינוי בחברה? להותיר חותם, להשפיע?
- האם אתם מרגישים שהעולם היום מזמן לכם יתרונות על המבוגרים בהקשר הזה? מהם?

משימה אישית

המנחה יחלק לכל משתתף דף בגודל A5 שכותרתו **לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי - טביעת האצבע שלי**.

במרכז הדף תופיע טביעת אצבע ותחתיה השאלות:

- מהי הייחודיות שלי?
- אילו אלמנטים במציאות שלי חשוב לי לשמר? לקיים: להבטיח שיוותרו כפי שהם? (במעגל של המשפחה, החברים, הקהילה, המדינה)
- אילו אלמנטים במציאות חשוב לי לשנות?
- מה הייתי רוצה לעשות לטובת הכלל? (משפחה, חברים, קהילה, מדינה)
- האם התשובה לשאלה 4 מעידה על רצון להותיר חותם באמצעות שימור המציאות, או שינויה?

המנחה יבקש מהמשתתפים לענות על השאלות.

בתום העבודה האישית המנחה יזמין את המשתתפים לשתף את המליאה בתשובותיהם.

חלק ג

יצחק רבין – להטביע חותם

למנחה:

ניתן לקיים את הפעילות המוצעת בהמשך לפעילות הפתיחה סביב הכרזה.

הקדמה למנחה:

מנעוריו הקדיש את עצמו יצחק רבין לעמו, למאבק התקומה של העם היהודי במדינתו הריבונית, לבניין הכוח הצבאי, להגנת המדינה, לשיפור מעמדה הבינלאומי, לחיזוק כלכלתה ורקמתה החברתית ולקידום השלום. הוא ראה את עצמו כשליח הציבור, שליח העם: שליח הדורות הקודמים שלא זכו לראות ישראל ריבונית, חזקה ומשגשגת ושליחו של דור העתיד שיקצור את פירות ההווה.

כחייל עתיר קרבות היה רבין חדור תחושת שליחות שנשא עמו עוד מבית הוריו. מסירות לעם ולמדינה שכה אהב והכרתו באיכות המיוחדת של ההון האנושי המצוי במדינת ישראל באו לידי ביטוי בכמה מנאומיו, ביניהם שני נאומים שנשא בשנת 1994 בטקס קבלת תואר דוקטור לשם כבוד באוניברסיטת חיפה ובנאום בוועידה התשיעית של הנוער העובד והלומד.

הפעילות מתבססת על קטעים משני נאומיו של יצחק רבין.

פתיחה

המנחה יקרין בפני התלמידים את המצגת '['אבני דרך'](#) הסוקרת נקודות ציון ביוגרפיות בחייו של יצחק רבין.

המנחה ישאל: אילו תפקידים ציבוריים מילא יצחק רבין במהלך חייו?

רבין היה מפקד גדוד בפלמ"ח, מפקד "חטיבת הראל בזמן מלחמת העצמאות, הרמטכ"ל השביעי של צה"ל שעליו פיקד בעת מלחמת ששת הימים, שגריר ישראל בארצות הברית וראש ממשלת ישראל מטעם מפלגת העבודה בשתי קדנציות: ממשלת ישראל השבע עשרה (בין השנים 1974-1977) וממשלת ישראל העשרים וחמש (בין השנים 1995-1992). כמו כן כיהן כשר הביטחון במשך כתשע שנים).

בקבוצות

המורה ייתן לכל קבוצה קטע מאחד משני נאומיו של רבין:

מתוך נאומו של יצחק רבין בוועידה התשיעית של הנוער העובד והלומד, מרץ 1994:

"...באתי לכאן לברך אתכם, אבל לא רק לברך אתכם, גם לדרוש מכם...מה אני מצפה מכם?
...אתם בני הנוער, העתיד לפניכם...אל תקבלו מוסכמות קיימות, לא בחברה, לא בתחומים אחרים... ואם יש משהו שצריך לייחד נוער זו מרדנות נגד מוסכמות, לא מרדנות לשם מרדנות אלא מרדנות לשם שינוי...לקיים את אשר ראוי לקיים, לשנות את אשר דרוש שינוי, והרבה דברים דורשים שינוי... לא צריך לשבור כלים, צריך לשנותם, להתאימם למציאות המשתנה... ולכן אני מצפה דווקא מכם, מתנועות הנוער...זימננו הקמנו את הפלמ"ח, הקמנו התיישבויות, כי זה היה צורך השעה. היום הם שונים, מגוונים יותר, יותר אתגרים עומדים בפניכם, ואתם, אתם תיבחנו ביכולת שלכם להמשיך את אשר נדרש להמשיך ולשנות את מה שצריך לשנות. אני מאחל לכם שתהיו כאלה, אני מאמין שאתם יכולים להיות כאלה, ויחד, מבוגרים וצעירים נציע את המדינה אל השלום, אל הביטחון ואל הקדמה וההצלחה..."

מתוך נאומו של יצחק רבין באוניברסיטת חיפה, יוני 1994:

"...בעצם ימים אלה אנו מנסים להפוך דף ולכתוב דף חדש בהיסטוריה שלנו: ממלחמה לשלום... מהקצאת משאבים לטנקים ומטוסים - להשקעות ברווחת האדם, ובראש ובראשונה החינוך.
...עולמנו חייב להשתנות. מה היה לנו עד עכשיו? באיזה עולם חיינו? עד כה חי העם היהודי, משך שנות אלפיים, וחיה מדינת ישראל, משך ארבעים ושש שנותיה, כאשר לנגד עינינו מטרה אחת: הישרדות. עברנו ימי גלות, פרעות דמים ומלחמות..."

ידוע לי היטב שאני חוטא לאמת: העם היהודי ידע לא רק פוגרומים. בצד החיים בגיטאות היו גם חיי רוח עשירים ביותר. העם היהודי הוציא מתוכו את מיטב הסופרים והמשוררים ועד היום הוא מיוצג בשורה הראשונה של המדענים, אישי הרוח והמוסר הגדולים בעולם...אין זה מקרה שרבע מחתני פרס נובל הם בני עמנו.

הקמת מדינת ישראל יצרה דימוי חדש של יהודי חדש: צבר, איש חזק, לוחם... האחד שמכה את כל הקמים עליו.. ואף על פי כן לא השתנתה התמונה הכוללת. את כל מאמצינו, את כל משאבינו השקענו בהישרדות. המציאות החדשה הנוצרת בימים אלה מחייבת אותנו לשידוד מערכות כמעט בכל תחומי החיים... נחזור אל המקורות, אל החלום הציוני, שימשיך את סיפור הצלחתה של שיבת ציון, אל הפריחה הרוחנית, המוסרית, הטכנולוגית והכלכלית, אל בנין החברה הצודקת ששואפת לעילוי האדם... במסגרת זו הממשלה החליטה לשנות סדרי עדיפויות לאומיים ולראות בחינוך ובהשכלה הגבוהה מוקד להשקעה בהון האנושי... גבירותיי ורבותיי, אין לנו מכרות זהב, אין לנו נפט ולא יהלומים. ישראל ענייה במשאבי טבע. אבל יש לה ובה פוטנציאל אנושי אדיר. הפסיפס האנושי שהתקבץ כאן... מעשיר את היכולת האינטלקטואלית הלאומית שלנו. ...באין ברירה אנו נמשיך להשקיע בטנקים ובמטוסים, אך נפנה חלק גדול ממשאבינו לבני האדם, לחינוכם, להשכלתם הגבוהה ולקידומם..."

המנחה יבקש מהקבוצות לענות על השאלות הבאות:

- אילו משפטים תפסו את אוזניכם באופן מיוחד? מדוע?
- אילו ערכים מבקש רבין להדגיש ולקדם בנאומו?
- האם אתם מזדהים עם ערכים אלה? מתנגדים אליהם? מדוע?
- נסחו במילים שלכם את הטענה של יצחק רבין.
- האם אתם מסכימים עמו? אם כן - הביאו דוגמה המחזקת את עמדתכם, אם לא - הביאו דוגמה הסותרת את עמדתו של רבין.
- כיצד תופס יצחק רבין את תפקידו של הנוער?
- האם אתם סבורים כי תפיסה זו נכונה לגבי 'הנוער של היום'?
- האם תפיסה זו נכונה לגביכם? הסבירו.

סיכום במליאה

יצחק רבין נטל על עצמו תפקידים רבים בציבוריות הישראלית מתוך תחושת השליחות שהובילה אותו ורצונו לעשות עבור מדינת ישראל, לחזק את בטחונה ולקדם את מעמדה. תפיסת עולם זו היא שהובילה אותו לפנות אל בני הנוער ולהזמין אותם להטביע את חותמם הייחודי. פעילות זו היוותה הזדמנות לחשוב על החותם שיש בידכם, בני הנוער, להטביע על סביבתכם הקרובה והרחוקה, בדרך להיות אנשים משמעותיים ומשפיעים.

חלק ז

טביעת האצבע הישראלית (פעילות הרחבה והעשרה)

למנחה:

ניתן לקיים את הפעילות המוצעת בהמשך לפעילות הפתיחה סביב הכרזה.

פתיחה

לפני שישה חודשים ציינו שבעים שנים להקמת המדינה והתבוננו בהשתאות ומתוך הכרת הטוב בהתגשמות חזון הנביאים בתחומי החיים השונים במדינת ישראל. על אף היותנו מדינה צעירה, ישראל נחשבת למדינה יצרנית ויצירתית שהטביעה את חותמה על העולם באמצעות המצאות יצרניות ומשמעותיות שחלקן שינו תחומי חיים שונים במציאות.

המנחה ישאל אילו המצאות משמעותיות הומצאו על ידי ישראלים? אילו מתוכן הטביעו חותם על העולם? המנחה ירשום על הלוח את תשובות התלמידים. (רשימה מוצעת בנספח).

שאלות לדיון:

- מה הופך את ההמצאות שמנייתם להמצאות שמשמעותן טביעת אצבע ישראלית?
- אילו תכונות של אותן המצאות הופכות אותן להמצאה בעלת השפעה אוניברסלית? (קדמה טכנולוגית, ראיית הנולד, יצירתיות, יעילות, תקשורת, תרומה לבריאות)

במליאה

המנחה יקרין את [הסרטון](#).

המנחה ישאל:

- כיצד ניתן להסביר את הייחוד והאיכות הישראלים?
- האם ניתן להצביע על מקורות, ערכים, מאפיינים ותכונות שאפשרו וייצרו את מוטת ההשפעה והיצירתיות הרחבה כל כך של ישראל?

המנחה יכתוב על הלוח את תשובות המשתתפים.

המנחה יקרין את הסרטון "[מרוח לחומר](#)" שהופק על ידי מרכז יצחק רבין לרגל שנת השבעים למדינת ישראל.

שאלות לדיון:

- מה התחושות שלכם בעקבות הצפייה בסרטון?
- אילו ערכים / מאפיינים ישראלים באו לידי ביטוי בסרטון? האם אתם מזהים אותם גם היום? היכן?
- מה דעתכם על כותרת הסרטון? האם היא מתאימה?
- האם למדתם משהו חדש בעקבות הסרטון: מידע היסטורי? סוציולוגי? אחר?
- כיצד אתם מפרשים את המשפט "מרוח לחומר, מהלכה למעשה - אש ישראלית פועמת בחזה?"

נספח

המצאות ישראליות

- דוד שמש
- במבה
- דפוס דיגיטלי
- פתיתים (אורז בן גוריון)
- מקלדת לייזר
- קופקסון- תקופה לטרשת נפוצה
- טפטפות
- טנק מרכבה
- דיסק און קי
- ויז
- מצלמת קינקט
- מטוס ללא טייס
- ICQ - הבסיס למסנג'ר, צ'טים וואטסאפ
- כיפת ברזל
- מובילאיי
- עגבניות שרי
- שקדי מרק
- מכשיר למדידת רמת הסוכר ללא דקירה